

Hvem vil egentlig afvikle landbruget? Disse to stråmænd afsporer debatten

KRONIK

Alexander Holm
og Mickey Gjerris

Landbrugets påvirkning af miljø, klima og biodiversitet er til diskussion som aldrig før. Fra spørgsmål om maden i de danske hjem til spørgsmål om importen af sojaskrås påvirkning af regnskoven i Sydamerika.

Der er god grund til de mange diskussioner, da landbruget forvalter 60 procent af Danmarks samlede areal og har stor indflydelse på de fleste danskeres liv. Desværre fører diskussionerne oftest blot til, at fronterne trækkes skarpere op.

Debatten flyder over med forsimplede udsagn og bevidste eller ubevidste fejlfortolkninger af vidensgrundlaget for diskussionen. Især følgende to afsporinger udgør en barriere for en mere saglig diskussion om landbruget:

1. »Udvikle, ikke afvikle«

Enhver, der har fulgt debatten om klimaafgifter på landbruget, vil have hørt sætningen: »Vi skal udvikle, ikke afvikle, landbruget.« Statsministeren og andre politikere har gentaget sætningen - nærmest i kor med landbrugets organisationer de sidste par år, hver gang talen falder på den reduktion af den animalske produktion, som en lang række forskere og FN-systemet påpeger, er nødvendig for at nå klimamålene.

Men hvem vil egentlig afvikle landbruget? Hvad er det for et fjendebillede, man forsøger at etablere med udsagnet? Vi kender selv en del radikale klima- og naturaktivister, men ingen af os har nogensinde mødt en person, der ville afvikle landbruget. Det tror vi heller ikke landbrugets organisationer, eller den store flok af ministre og andre politikere, der ynder at anvende udtrykket, har.

Vi kender derimod mange mennesker, der finder det forkasteligt, at der fortsat dør mere end 27.000 pattede om dagen på de danske svinefabrikker og at sodødeligheden satte ny rekord i 2022 med 16,5 procent på

trods af utallige frivillige aftaler, handleplaner og store ord fra landbruget selv.

Vi kender også mange, der gerne vil undgå, at dansk landbrug kommer til at stå for 45 procent af Danmarks CO₂-udledninger i 2030, som det tegner til med den nuværende politik. Og måske vigtigst af alt, så kender vi et utal af mennesker, der gerne så, at dansk landbrug blev så bæredygtigt og grønt, at vi kunne være stolte af det.

Uenigheden står ikke mellem dem, der synes, at landbruget skal udvikles, og dem, der synes, at landbruget skal afvikles. Uenigheden går derimod på, hvordan landbruget skal udvikles. Skal man fastholde en animalsk produktion, der belaster natur, miljø og klima mere end der er plads til i forhold til de planetarie grænser? En produktion af et omfang, hvor man end ikke kan dyrke foder nok til de mange dyr i produktionen, om end foderproduktionen lægger beslag på hele 44,9 procent af Danmarks areal.

Og skal udviklingen bestå i, at man anvender de ressourcer, der til rådighed for »den grønne omstilling« til forskning i foder, staldindretning, husdyravl m.m.? Eller skal landbruget udvikles ved at den animalske produktion mindskes og ressourcerne anvendes på at udvikle et mere plantebaseret landbrug, der forsyner både hjemme- og eksportmarked med bæredygtige alternativer?

Det er et reelt valg, som vi som samfund står over for, da det uanset hvad, bliver samfundet, der skal betale for udviklingen af landbruget. Landbruget selv står med en gæld på cirka 300 milliarder og mange bedrifter vil næppe klare sig uden støtte fra EU (2021: 6,9 milliarder kroner). Den konstante afsporing af diskussion med påstanden om, at dem, der mener noget andet end erhvervet selv, ønsker at afvikle det, høster sikkert rygklap fra vennerne,

“
Men hvem vil egentlig afvikle landbruget? Hvad er det for et fjendebillede, man forsøger at etablere med udsagnet?”

Systemet er indrettet til kvinder: Der er brug for bedre tilbud til mænd i sundhedsvæsenet

KOMMENTAR

Christoffer Zeuthen

For at være helt ærlig troede jeg, at det her ville være sådan noget med flæbende 1970er-mænd i bløde hønsestrikk, der krammer træer.»
»Jeg troede mere, det ville være sådan noget Carl-Mar Møller, hvor vi skulle rulle os rundt i mudder og råbe 'Pik er Gud'.«

Ovenstående citater stammer fra to deltagere på det samme mandehold, jeg som psykolog stod for at varetage for stressede mænd i Københavns Kommune.

Hele holdet grinede anerkendende af de to mænds udsagn. De kunne genkende fordømmene, også deres egne, om den hyperfeminine »tabermand« og den hypermaskuline »overmand« og kunne slet ikke genkende sig selv i nogen af de to yderpoler.

Når jeg møder mændene første gang, er

det ofte kæresteren, konen, moderen eller veninden, som efter mange opfordringer, endelig har fået overtalt dem til at opsøge hjælp. De kommer »kicking and screaming« med korslagte arme, fattige på ord og med paraderne oppe.

Men allerede herfra er prognosen god. Fordømmene er fuldt aktiverede, men også i gang med at blive udfordret af virkeligheden. Er de ikke løbet skrigende bort, inden de når frem til den første samtale, er der gode chancer for, at det går slag i slag herfra.

Der er forskel på, hvilke indsatser og hvilke terapeuter, der er bedst til at lave effektfulde indsatser for mænd. Men generelt får mænd lige så meget ud af det som kvinderne, når de modtager hjælp for psykiske problemer.

De store udfordringer ligger inden selve

»Statsministeren og andre politikere har gentaget sætningen - nærmest i kor med landbrugets organisationer de sidste par år, hver gang talen falder på den reduktion af den animalske produktion, som en lang række forskere og FN-systemet påpeger, er nødvendig for at nå klimamålene,« skriver Alexander Holm og Mickey Gjerris. Foto: Ida Guldbæk Arentsen/Ritzau Scanpix

den animalske produktion, at priserne er så lave, at det for langt de fleste overhovedet giver mening at købe dem.

Helt grotesk bliver det, når man tænker på, at landbruget også får offentlig støtte til reklamekampagner for animalske produkter. Greenpeace opgjorde i 2021, at EU i perioden 2016-2020 har udbetalt over 250 millioner euro i støtte til reklamer for den animalske sektor. Som eksempel kan det nævnes, at Landbrug & Fødevarer modtog 23 millioner i støtte til kampagnen »Glad for gris«.

20 procent af midlerne kom fra Svineafgiftsfonden, der administreres af Fødevarerministeriet, og som i øvrigt årligt får omtrent 60 millioner skatte kroner fra den offentlige Promilleafgiftsfond, der dog - på trods af at være en offentlig fond - administreres af Landbrug & Fødevarer selv.

Diskussionen om landbrugets og vores fødevarers fremtid er en væsentlig diskussion. Illusionen om, at den nuværende situation blot er et udtryk for forbrugernes frie valg og sådan bør det fortsat være, er ikke kun naiv, men også farlig.

Den skjuler det økonomiske valg, som træffes politisk og søger at placere ansvaret på forbrugernes skuldre - vel vidende, at de færreste af os kan overskue at redde verden bid for bid. Og hvad er problemet i, at landets statsminister søger at få indflydelse på samfundsudviklingen. Det er vitterligt det, der er hendes job.

Det betyder ikke, at vi ikke hver især også har et ansvar for vores valg. Det vi spiser, er ikke undtaget en etisk diskussion om, hvad det gode liv er. Det er en god gammel liberalistisk regel, at vi må gøre, hvad vi vil, så længe, at vi ikke skader andre.

Men når vi så opdager, at det vi gør, rent faktisk skader andre, så følger en pligt til at handle. Både som forbrugere og i særdeleshed som borgere. Vi kunne begynde med at kræve, at vores politikere tog diskussionen om landbruget alvorligt.

Alexander Holm er cand.scient. i biologi samt selvstændig erhvervsdrivende, og Mickey Gjerris er lektor i bioetik ved Københavns Universitet

men det fører til en erodering af den demokratiske samtale.

2. Statsministeren blander sig allerede

En anden sag, der involverer dansk landbrug, hvor retorikken også skygger for indholdet, er diskussionen om danskernes forbrug af animalske fødevarer. Den meldte statsministeren sig ind i, da hun på Socialdemokratiets sommergruppemøde i august blev spurgt, om hun vil anbefale danskerne at spise mindre kød. Her var svaret, at hun ikke kommer til at opfordre danskerne til, hvordan man skal spise.

Det svar medførte en del kritik fra blandt andet Klimarådet. Ikke desto mindre fastholdt Mette Frederiksen linjen og sagde

blandt andet følgende, da hun blev spurgt om det samme ved regeringsseminaret nogle dage senere: »Jeg kommer ikke til på noget tidspunkt som statsminister at diktere, eller anbefale, eller på nogen som helst anden måde gå ind i, hvordan danskerne skal spise«.

Umiddelbart lyder det sympatisk. Hvem ønsker politisk indblanding i sit aftensmåltid? Og så alligevel. For der er allerede ikke andet end politik på tallerkenen. De politiske rammer for landbruget, som er vedtaget af EU og Folketinget, har stor indflydelse på, hvad vi spiser.

Dansk landbrug modtager årligt milliarder i støtte fra EU og nationalt findes der en skov af mere eller mindre offentlige fonde, ofte

med stærk deltagelse fra erhvervet selv, der også spytter penge i kassen. En ny analyse viser, at EU sender 800 gange mere i offentlig støtte til den animalske sektor end til den plantebaserede. Samtidig kræver udviklingen af landbruget offentligt finansieret forskning. Også her halter det plantebaserede efter den animalske sektor. I 2019 uddelte landbrugets fonde, som tilsammen uddelte over en halv milliard offentlige kroner, kun tre procent af midlerne til projekter med plantebaserede fødevarer.

Så statsministeren blander sig allerede i, hvad vi skal spise. Det er kun på grund af den førte miljø- og klimapolitik, at den animalske produktion har det omfang, som den har, og det er kun fordi, der pumpes milliarder ind i

interventionen, altså i at få mændene til overhovedet at få mod på at opsøge hjælp.

En af opgaverne er her at få skabt nogle manderoller, som flere mænd kan se sig selv i, når de kommer i kontakt med sundhedsvæsenet. Det er både en opgave for sundhedsvæsenet og for mændene selv. Lad os starte med mændene selv.

For mange mænd er manderollen, særligt når han har det skidt, en uklar størrelse, som han famler efter at finde ud af, hvordan skal se ud.

Kvinderne er mange år foran med at definere nye kønsroller, som de kan spejle sig i.

Jeg tror, at mange mænd oplever, at vi stadig er på kravlestadiet, og at man skal passe på for ikke at blive for hård, for blød, for lidt og for meget mand. Det kan være frustrerende og skabe trang til at klamre sig

til traditionelle, men også forældede manderoller.

Der er ellers meget, vi mænd stadig kan opnå, hvis vi tør blive ved at kæmpe og famle os frem i forsøget på at skabe nye og bedre manderoller, vi kan se os selv i. Ikke mindst, når vi har det skidt psykisk. Mænd begår selvmord tre gange oftere end kvinder, ender oftere i misbrug, og benytter sig langt mindre af de tilbud for hjælp, som vi har.

En stor del har med fordomme og begrænsede stereotyper at gøre. Hos mændene selv, men også hos alle dem, de møder på deres vej, som mangler viden om, hvordan psykiske problemer kan manifestere sig anderledes hos mænd og vise veje til at få det bedre igen.

Men sundhedsvæsenet må også gribe i egen barm, og skabe alternative tilbud, som

flere mænd kan se sig selv i. Sundhedsvæsenet er blevet beskrevet som en institution af kvinder og for kvinder.

Det virker hverken realistisk eller ønskeligt at vente på, at mændene bliver til kvinder i forkledning, før de kan få den hjælp, de har brug for.

Der er brug for flere indsatser på mændenes egne præmisser.

Det private og frivillige marked tilbyder i disse år mandelejre, og andre gode indsatser i forsøget på at appellere til en større andel af mændene. Også i det offentlige eksperimenteres der med at lave flere tilbud til mændene.

Jeg har selv medvirket i brugen af natur, mandehold, kampagner og andre virkemidler til at få fat i flere mænd.

Men kigger man bredt ud over sundhedsvæsenet, er det endnu kun små oaser på

den store savanne af sundhedsindsatser, der hovedsageligt benyttes af kvinder.

Det er synd og skam, når vi ved, at mændene kan få fuldstændig lige så meget gavn af hjælpen, som kvinderne kan. Også den omtalte mandegruppe i tekstens indledning.

Mod slutningen af forløbet havde de fået så afslappet et forhold til manderollen, at de frivilligt afprøvede glæden ved at kramme et træ - også uden at føle sig som tabermænd.

Christoffer Zeuthen er autoriseret psykolog i Roskilde og København